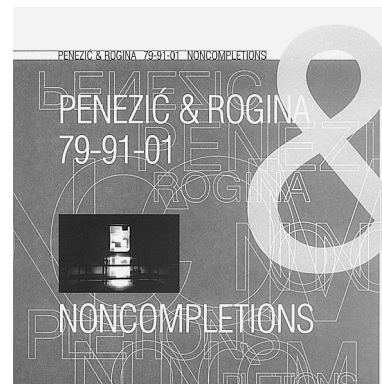
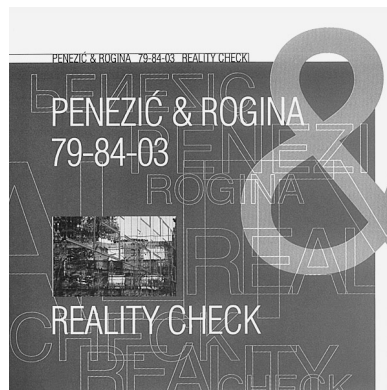

recenzije

absolute: penezić & rogina

PENEZIĆ & ROGINA
Complete Works

Autorsko izdanje, Zagreb, 2004..

► Cjelovit uvid u dosadašnji arhitektonsko-urbanistički opus svjetski relevantnih zagrebačkih arhitekata Vinka Penezića (1959.) i Krešimira Rogine (1959.), koji zajedno rade od 1979., početkom ove godine ponuđen je u elegantnom i funkcionalnom izdanju sastavljenom od tri knjižice. Iako su prethodno objavljene svaka zasebno - *Tokyo Works* (1999.), *Noncompletions* (2001.) i *Reality Check* (2003.) - tek su se zajedno, upakirane u poluprozirnu kutiju od čvrste plastike, suvereno nametnule kao intrigantna oblikovna koncepcija. Za razliku od mnogih arhitektonskih divot-izdanja koja dimenzijama i kvantitetom ilustriranih priloga u stanovitoj mjeri odbijaju istančana čitatelja i ljubitelja arhitekture, "book-box" Penezića i Rogine privlači pozornost svojim skromnim, decentnim dimenzijama. Možda je to i najveća dizajnerska prednost knjižica, za koje je, zajedno s Penezićem i Roginom, oblikovanje osmislila Morana Radanović iz *M grafike*.

S obzirom na to da struka povjesničara umjetnosti, likovnih kritičara i teoretičara arhitekture s godinama ima najviše proble-

ma upravo sa skladištenjem knjiga, monografija i kataloga u prostoru u kojemu žive i/ili rade, mala dimenzija stručnih izdanja s tog područja zapravo garantira da će tri knjižice biti često listane i konzultirane. Dimenzije nisu umanjile vizualnu preglednost i informativnost izdanja. Odlično uravnotežen prijelom, sjajan odnos teksta i ilustracija, izvrsne fotografije izvedenih djela i maketa, kao i jasne reprodukcije tlocrta i presjeka, dovoljna su preporuka. Izdanje je najvećim dijelom na engleskom jeziku, jer je namijenjeno stranom tržištu i kolegama arhitektima izvan granica Hrvatske, od kojih su mnogi upoznati s radom i međunarodnim natjecanjima Penezića i Rogine. Glavne tekstove u knjižicama potpisuju ugledni teoretičari Žarko Paić i Tomislav Premerl, a najveće iznenađenje treće knjige jest pogovor arhitekta Kenga Kume, dobitnika Zlatnoga lava na Venecijanskom bijenalu arhitekture 2002. godine i esej Nigela Whiteleya, jednog od svjetski najpriznatijih autoriteta s područja suvremene, high-tech arhitekture i teorije razvoja digitalne arhitekture.

Nigel Whiteley voditelj je Umjetničkog odsjeka na Sveučilištu u Lancasteru u Velikoj Britaniji, redoviti profesor na istoj instituciji i gostujući profesor s područja suvremene arhitekture na prestižnim sveučilištima širom svijeta. Whiteleyev tekst o opusu Penezića i Rogine jedan je od onih oblika pisanja u kojima teorijski sloj prerasta puku interpretaciju i postaje samosvojna

kreativna invencija; diskurs je to u potpunosti nadahnut djelom o kojem autor piše, tako da iz toga spoja nastaje nova, "treća" kvaliteta.

U knjižicama su objavljeni brojni komentari i ocjene opusa Penezića i Rogine koje izriču Jean Nouvel, Aldo Rossi, Fumihiko Maki te hrvatski povjesničari umjetnosti i arhitekture (Zvonko Maković, Darja Radović Mahečić, Tihomir Milovac). Možda nije suvišno reći kako je recepcija opusa Penezića i Rogine u Hrvatskoj određena dvama kontrastima: ili ih oduševljeno prihvaćaju ili ih ne podnose. Mnoge ideje koje je ovaj arhitektonski dvojac uveo u suvremenu hrvatsku arhitekturu "za pedesetak ili stotinjak godina shvaćat će se kao nešto što je dio naše svakodnevice, a ne kao nešto što pripada budućnosti" (Zvonko Maković).

Za njihove se projekte često može čuti da su utopija, neizvedivi i neprimjenjivi. Možda. Ali, Penezić i Rogina misle i djeluju u skladu s tehnološkim mogućnostima i inovacijama koje već u ovom trenutku postoje u Japanu ili Americi. Možemo li ih osuditi radi toga? Je li to dovoljan argument da bismo ih optužili za hirovit, razmažen, bahat ili neracionalan pristup arhitekturi? Oni su inovatori, a na takvim je arhitektima da postavljaju repere i usmjeravaju opći senzibilitet šire kulturne javnosti prema životu koji će nam se u idućih pola stoljeća nametnuti, i to možda čak kao mjera postojanja, a ne kao mogućnost izbora.

Teško je opstati na našem kulturnom pros-

recenzije

toru - jer, ili ste kao stvaratelj optuženi za utopiju i nefunkcionalnu arhitekturu, ili za recikliranje i plagijat. Čini se kako sredine gotovo da i nema. U tom kontekstu uključivanje Kenga Kume, a posebice Nigela Whiteleya koji u kontinuitetu od gotovo čitavog desetljeća prati rad Penezića i Rogine, ima dodatnu znakovitu dimenziju međunarodna vrednovanja. Uz to, knjigama su u cijelosti objašnjeni svi pojmovi koji su na bilo koji način povezani uz "arhitekturu digitalnog doba" i informatičku tehnologiju (IT) koja se ugrađuje - ili će tek biti ugrađivana - u suvremenu arhitekturu.

Njihov doprinos suvremenom promišljanju zagrebačkog i hrvatskog arhitektonskog prostora sastoji se od nekoliko važnih objekata, sportskih sadržaja i interijera. Na području Zagreba možda je najpoznatiji bazen Mladosti na Jarunu (1984.-1987.) s atletskim stadionom (1998.-99.), poslovna zgrada na uglu Svetica i Zvonimirove (1985.-1995.), pastoralni centar (1994.-1998.) i samostan (1994.-1999.) u Miramarskoj, Trnje i župna crkva u Dugavama (1989.-99.). Za zgradu stradalnika Domo-vinskog rata u Vukovaru (1998.-2002.) dodijeljena im je 2002. godišnja nagrada Vladimir Nazor s područja arhitekture i urbanizma. Autori su scenografije emisije Kviskoteka Hrvatske televizije (1994.), total-dizajna Dnevnika HTV 1 (2000.), kao i "site-specific" instalacije koja graniči s pojmom uređenja interijera, izvedene u atriju Plivina centra za istraživanja u Zagrebu (2001.-02.). Na međunarodnim natjecanjima u Japanu između 1984. i 2001. osvojili su šest nagrada. Predstavljali su Hrvatsku na Venecijanskom bijenalu arhitekture 2000. Ove su godine bili pozvani da u sklopu središnje koncepcije Kurta W. Forstera sudjeluju u izložbenoj temi *Površine* s projektom *Absolute Internet*.

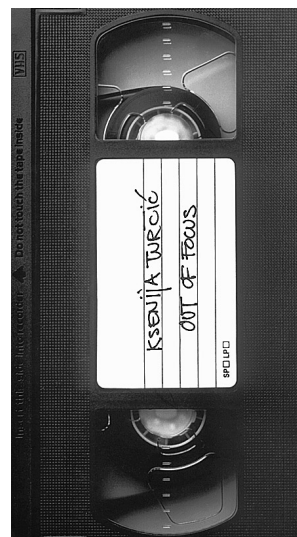
Kada bih morala izdvojiti nešto što smatram presudnim za arhitektonsku uvjerljivost tandema Penezić i Rogina, oslonila bih se na način kako pristupaju arhitekturi u cijelosti, dakle, teoriji, projektiranju i izvedbi. Oni, naime, arhitekturu doživljavaju, promišljaju i žive u kontinuitetu: u njihovu

je radu stalno prisutna samoanaliza i preispitivanje svih do sada prihvaćenih arhitektonskih vrijednosti i postavki, učenje na vlastitim uspjesima i rekapitulacija onih segmenata koje bi možda trebalo još bolje uklopiti u cjelinu, uz hrabro isticanje osobnih teorijskih dosegâ u hrvatskom (mikro) kontekstu. Penezić i Rogina misle i djeluju u zatvorenu krugu, između sigurna nastupa u javnosti i tihih, internih, istovremeno napornih i poučnih diskusija o arhitekturi. Ta se dimenzija odražava na stranicama ove male trilogije, koja na prvi pogled djeluje kao precizno ugođeno predstavljanje respektabilna arhitektonskog opusa. Ali, i u besprijevnim stvarima uvijek ima nekih namjerno i svjesno ostavljenih pukotina, usitnjavanja iluzije i izmicanja slojeva. Na tim se, nepravilno lijepim fragmentima optičkoga tkanja u "cyberspaceu", najbolje uči. Ili, kako bi Penezić i Rogina rekli: "Beyond time and space..."

→ Iva Körbler

autorefleksija

Ksenija Turčić: Out of focus
MSU i Meta, Zagreb, 2004.

► Katalog izložbe održane na prijelazu iz 2003. u 2004. godinu u zagrebačkom Muzeju suvremene umjetnosti prerastao je u pravu monografiju dosadašnjega, desetljeće i pol dugačkoga, a problemski iznimno zanimljivoga rada likovne i video umjetnice Ksenije Turčić. Svezak dizajniran u obliku video kasete samim oblikom upućuje na neke specifičnosti njezina djelovanja, a četiri kritička teksta iz pera povjesničara umjetnosti prate, tumače i vrednuju različite "faze", tehnike i aspekte Ksenijinih ostvarenja. Neće pritom biti slučajno što su čak tri interpretatorice rodno paralelne autorici, to jest ženskoga su spola, dok je pisac preostalogâ priloga muškarac, autoričin kolega po "novoj umjetničkoj praksi", to jest po jednako kontinuiranom, premda znatno drugačijemu, djelovanju unutar "proširenih medija".

Shvaćajući s razlogom opsežan i dobro dokumentiran katalog kao monografsku knjigu, nastojat ćemo ukratko prikazati